

Dubbii limaana Diigu-Kutaa 9.1

Description

Kitaabban Buufaman ilaachisee

1-Kutaa darbe keessatti Nabiyyootatti amanuu keessatti dubbii iimaana diigu ilaalle jirra. Kutaa kana keessatti immoo Kitaabban Rabbii olta'aa irraa buufaman keessatti dubbii iimaana diigu ilaalla. Akkuma beekkamu kitaabban Rabbiin irraa ergamtoota Isaa irratti bu'anitti amanuun arkaana iimaana keessa tokkoodha. Rabbiin olta'aan ni jedha:

فُلُوأَءَامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا آتَاهُمْ وَإِسْمَاعِيلَ
وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ
النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

﴿١٣٦﴾

“Jedhaa “Nuti Rabbitti amannee jirra; waan gara keenyaatti buufame, waan gara Ibraahim, Ismaa'il, Is'haaq, Ya'aquubi fi Asbaaxatti buufames [amanne jirra]. Wanta Muusaa fi Iisaaf kennname fi Gooftaa isaanii irraa wanta Nabiyyootaaf kennamettis [amannee jira]. Isaan irraa tokko fi kan biraajiddu garagara hin goonu. Nutis warra Isaaf bitameedha (Muslimoota).”

Suuratu Al-Baqarah 2:136

Asbaaxa jechuun sanyii ilmaan Ya'aquub kudha lamaan

Ammas ni jedha:

نَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ
كِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلٍ وَمَنْ يَكُفُرُ بِاللَّهِ وَمَلِكِهِ وَكُتُبِهِ وَرَسُولِهِ
الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

﴿١٣٧﴾

“Yaa warra amantan! Rabbitti, Ergamaa Isaatti, kitaaba Ergamaa Isaa irratti buusetti fi kitaaba san dura buusetti amanaa. Namni Rabbitti, Malaaykota Isaatti, Kitaabban Isaatti, Ergamtoota Isaatti fi Guyyaa Aakhiraatti kafare, dhugumatti jallinna fagoo jallatee jira.”

Suuratu An-Nisaa 4:136

Gama mu'minaatin dirqamni kitaabban kanniiniti amanuu dhimma ifaa ragaa hin barbaachisneedha. Kitaabbanitti amanuu jechuun kitaabban buufaman kunniin hundi Rabbii irraa Ergamtoota Isaa irratti akka bu'anii fi isaan (kitaabban kunniin) jecha Rabbii olta'aa akka ta'an dhugoomsudha. Murtiwwan kitaabban kanniin keessa jiranitti amanuun ummata kitaabban kunniin irratti bu'an irratti dirqama. Akkasumas, isaaniif masakamuu fi wanta isaan keessa jiruun mурteessun dirqama.

Kitaabban Rabbii olta'aatti amanuun haala wali galaatin kan ta'e haala wali galaatin amanuu, wanta bal'innaan ta'e immoo bal'innaan amanuun barbaachisadha. Wanta bal'innaan itti amanu qaban keessaa tokko: Qur'aana dhugoomsuun, hordofuu fi isaaf dhugaa ta'uun Qur'aanatti amanuudha. Qur'aanaaf dhugaa ta'uu ilaachise akkuma Ergamaan Rabbii (sallallahu aleih wassallam) jedhaniidha: "**Amantiin dhugaa ta'uudha**" (si'a sadii). Ni jenne, "Yaa Ergamaa Rabbii! Eenyuf?" Innis ni jedhe, "Rabbiif, Kitaaba Isaatiif, Ergamaa Isaatiif, hoggantoota Muslimootaa fi wali gala isaanitiif." ([Sahih Muslim 55](#), [Sunan an-nasaa'i 4198](#))

An-Nawawin hiika Kitaaba Isaatiif dhugaa ta'uu ilaachise yommuu ibsuakkana jedha: "Kitaaba Isaatiif dhugaa ta'uun immoo Qur'aanni kalaama (jecha) Rabbii olta'aa fi Isarrraa akka buufame, dubbii uumamtoota irraa homtu isa akka hin fakkaannee fi uumamtoota irraa eenyullee wanta isa fakkaatu fiduu akka hin dandeenye amanuudha. Ergasi isa ol guddisuu fi dubbisa sirrii isaaf maluu dubbisu, bareechisuu, yeroo dubbisan tasgabbaa'udha. Akkasumas, dubbisa keessatti qubeewwan sirnaan gadi dhaabu. Warroota hiika jallisanii fi maqaa xureessan irraa isa eegu, wanta isa keessa jiru dhugoomsu, murtiwwan isaa waliin dhaabbachuu, beekumsaa fi fakkeenyota isaa hubachuu, gorsoota isaa irraa barnoota fudhachuu, ajaa'iba isaatti xinxallu, hiika isaa ifa ta'etti hojjachuu, kan ifa hin taanef immoo harka kennu, walii gala isaatii fi murtaa'a isaa qorachuu, beekumsa isaa babal'isuudha." (Shariih sahiih Muslim 2/38)

2-Dubbiin kitaabbanitti amanuu diigan bifa baay'ee fi fakkeenyaa baay'ee lakkaawun ulfaatu qabu. Isaan keessaa: Kitaabban kanniin ykn muraasa isaanii kijibiisuu fi mormuu. Yookiin arrabsuu fi maqaa xureessu ykn itti qoosu fi gadi xiqqeessu. Yookiin kijibaan uumaman jechuun odeessu...

Amma dubbiin keenya wantoota iimaana diigan kanniin keessaa fakkeenyaa tokko irratti kan gabaabbate ta'a. Innis kitaabban buufaman mormuu fi itti qoosudha. Hiikni "mormuu"- waakkachuu fi amanuu diduudha. Itti qoosu jechuun immoo itti baacuu fi gadi xiqqeessudha.

Akkaata Kitaabban Rabbii olta'aa irraa bu'an mormuun ykn itti qoosun kufrii itti ta'uu

Akkaatan kitaabban Rabbii olta'aa irraa buufaman mormuun ykn isaanitti qoosun kufrii fi wantoota iimaana diigan keessaa itti ta'u karaa baay'een ilaallamuun ni danda'ama. Isaan keessaa:

(A)-Dhugumatti mormuun ykn itti qoosun kuni Qur'aana kijibiisuuudha. Rabbiiin subhaanahu wa ta'aalaa aayaata (keeyyattoota fi ragaalee) isaa mirkaneessuu fi dhugoomsu, tapha akka hin godhanne waan ajajee jiruuf. Ammas, akkuma azaaba salphisaan itti zaate, Rabbiiin subhaanahu nama aayaata Isaa kijibiissee kufrii irratti murteesse jira. Nama aayaata Rabbii kijibiissee caalaa namni zaalimni akka hin jirree, balballi samii akka isaaniif hin banamnee fi Jannata gonkumaa hin seenne ni beeksise.

Rabbiin subhaanahu wa ta'aalaa ni jedha:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِبَاهِيتَنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ
بَدَلَنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾

“Dhugumatti, warroonni aayaata Keenyatti kafaran, gara fuunduratti ibidda isaan seensifna. Dhawaatuma gogaan isaanii gubatuun, akka adabbii dhandhamaniif gogaa biraanisaaniiif jijirra. Dhugumatti, Rabbiin Injifataa, Ogeessa ta'eera.” Suuratu An-Nisaa 4:56

Dhugumatti namoonni keeyyattoota Kitaaba Rabbiin buusee, ragaalee fi mallattoolee Isaatti amanuu didanii fi morman, ibidda hoo'insa isaa baadhatan isaan seensifna. Akkuma gogaan isaanii gubatuun, adabbiin isaanii akka itti fufuuf gogaa biraanisaaniiif jijira. (Tafsiiru Muyassar-87-?????? ??????)

Madda:

“Nawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah” fuula 198-200 Abdulaziz bin Muhammad

Date Created

May 29, 2020

Author

admin